



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



**ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ
МОНІТОРИНГОВОГО ВІЗИТУ
Української Гельсінської спілки з прав людини/
Центру громадянських свобод
до місць переселення осіб, що виїхали із зони АТО
(м. Одеса і Одеська область)**

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ МОНІТОРИНГОВОГО ВІЗИТУ:

Мета візиту: оцінка ситуації в сфері дотримання прав дітей, збір фактів щодо злочинів, вчинених проти дітей, які перебували в зоні АТО та переміщені в безпечні регіони (залучення до військових дій, знущання, примушування до роботи тощо).

Склад групи: волонтери Української Гельсінської спілки з прав людини, Центру громадянських свобод, працівники Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини.

Місце проведення: оздоровчі заклади санаторного типу «Куяльник» ім. Пирогова (м. Одеса), «Плай», «Сперанца» (сmt. Сергіївка, Білгород-Дністровський район), Білгород-Дністровський дитячий спеціалізований (спеціальний) санаторій «Люстдорф» м. Одеса), Дитячий будинок для дітей дошкільного та шкільного віку (м. Білгород-Дністровський), Кароліно-Бугазька загальноосвітня санаторна школа-інтернат I-II ступенів (с. Кароліно-Бугаз, Овідіопольський район).

Дата проведення: 5-9 лютого 2015 року.

Аспекти, що підлягали оцінці:

у сфері дотримання прав дітей з боку правоохоронних органів/ армії/ добровольчих батальйонів/ незаконних збройних формувань

- за яких умов, коли і звідки ці діти опинилися в Одесі;
- кількість дітей, постраждалих в ході збройного конфлікту (окремо діти, що знаходяться на утриманні держави (діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти з обмеженими можливостями та ін.);
- характер та обставини отриманих травм;
- факти тримання дітей в якості заручників;
- факти жорстокого поводження з дітьми;
- факти примушування дітей до участі у збройному конфлікті (збір інформації та ведення розвідки, збирання боєприпасів, обслуговування військової техніки та озброєння, надання побутових послуг комбатантам – приготування їжі, прибирання тощо);
- факти сексуального насильства з боку правоохоронних органів / армії / добровольчих батальйонів / незаконних збройних формувань;

- забезпечення діяльності закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту (кадрове, медичне, матеріальне забезпечення та фінансування);
- заходи, які вживаються органами виконавчої влади для створення належних умов для проживання сімей з дітьми та дітей вразливих категорій, з числа переселенців, надання їм соціальної та психологічної підтримки та допомоги;
- заходи, які вживаються для захисту прав та інтересів дітей, які перебувають в інтернатних закладах (фінансування закладу, наявність особових справ дітей, захист майнових прав дітей, реалізація права на освіту, медичне забезпечення, на сімейне виховання, спілкування з родичами тощо).

ОПИС ВІЗИТУ:

У оздоровчому закладі санаторного типу Куяльник ім. Пирогова на момент відвідування (06.02.2015) проживало 70 осіб з інвалідністю, 51 – дитина (у т.ч. 17 дітей з інвалідністю).

Сім'ї проживають в окремих кімнатах, умови проживання задовільні, деякі кімнати потребують косметичного ремонту та покращення матеріального стану.







За сприяння адміністрації закладу у кімнатах, де проживають «колясочники», пристосовані пандуси до туалетної кімнати та душа.



За утримання та харчування внутрішньо переміщені особи не сплачують. Утім деякі особи нарікали на те, що харчування одноманітне, взагалі не передбачено дієтичне харчування.

Діти мають змогу реалізувати своє право на освіту. З цією метою організовано транспорт для довозу дітей до загальноосвітніх навчальних закладів. Натомість дітей з інвалідністю батьки

вимушені самостійно відвозити до спеціальних навчальних закладів та залишати їх до вихідних, оскільки транспорт для таких дітей не передбачений.

Для дітей дошкільного віку функціонує ігрова кімната, де батьки за потреби можуть залишати дітей з вихователем на короткотривалий час (близько 4 годин).

Батьки дітей зазначали про те, що вони вимушені купувати лікарські препарати для дітей (наприклад: інсулін, кортексин, кудесан, піромакс тощо), які за місцем свого попереднього проживання вони отримували безкоштовно за рецептами. Крім того, діти практично не отримують реабілітаційних послуг.

Також внутрішньо переміщені особи зазначали про відсутність психологічної підтримки та допомоги. За їх твердженням переселенців, жодна сім'я не перебуває під соціальним супроводом центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Внутрішньо переміщені особи отримують усі передбачені законодавством виплати. Втім частина осіб (переважно тих, які є клієнтами "Ощадбанку") зазначили про те, що у січні не отримали адресну грошову допомогу, передбачену для внутрішньо переміщених осіб.

Найбільше занепокоєння серед переселенців, які проживають в оздоровчому закладі Куяльнику, викликає питання невизначеності подальшого їх перебування, оскільки сім'ї попереджені про те, що вони можуть проживати в санаторії лише до 1 березня.

За даними адміністрації закладу існує заборгованість по виплатах за комунальні послуги та продукти харчування близько 8,0 млн. грн.

Інші потреби

1. Спеціальне ортопедичне взуття для дітей-інвалідів.
2. Памперси.
3. Отримання довідки про несплату аліментів для оформлення тимчасової соціальної допомоги (виконавчий лист перебуває в управлінні ДВС м. Харцизька).

Санаторій "Плай" (девятиповерхова капітальна будівля).



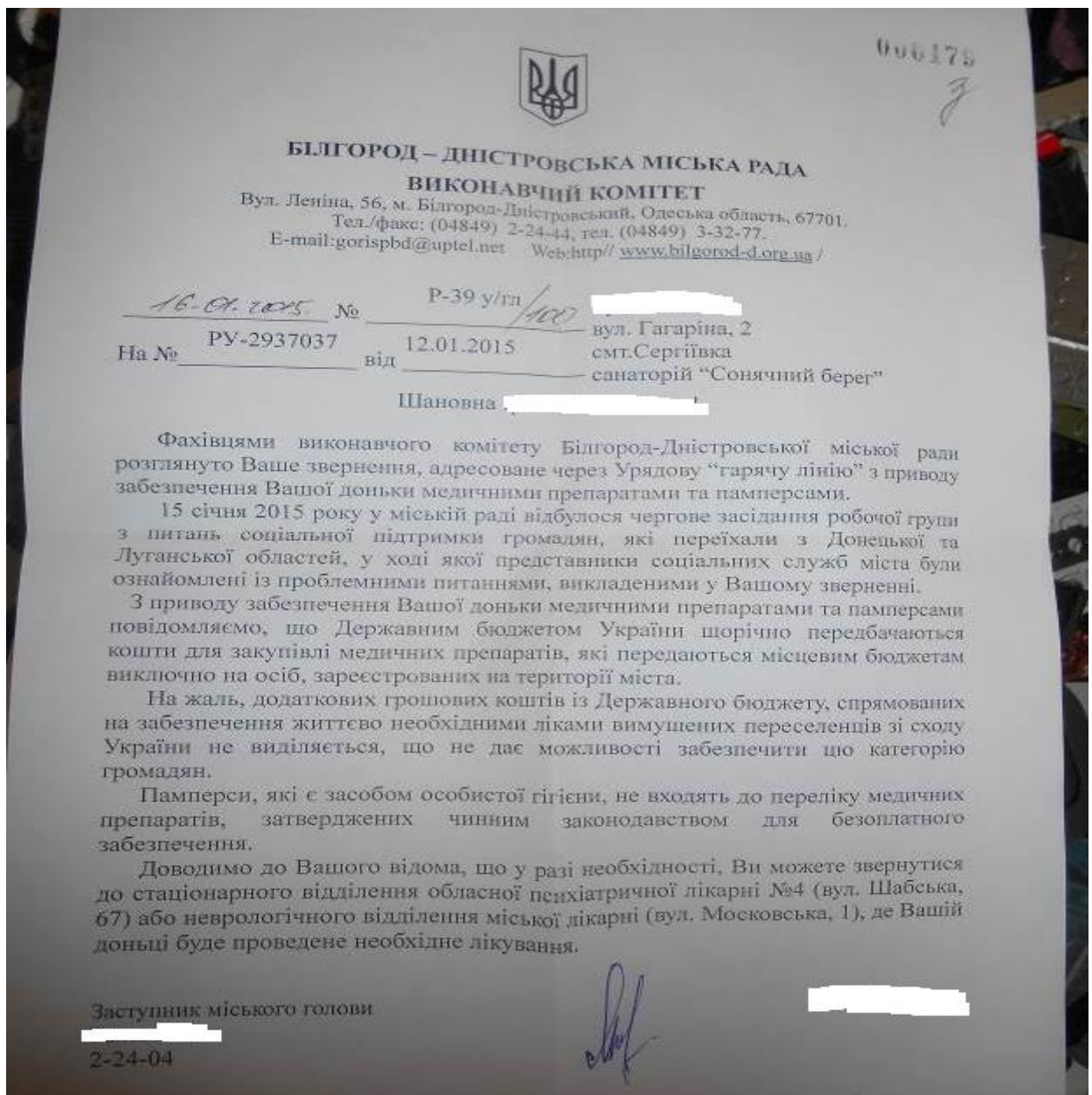
Загальна кількість тимчасово переміщених осіб: 257 особи і двоє новонароджених. Із них: 71 людина з обмеженими можливостями, близько 70-80 дітей, в тому числі близько 10-15 дітей-інвалідів.

Фактів тримання дітей в якості заручників, жорстокого поводження з дітьми, примушування дітей до участі у збройному конфлікті, сексуального насильства тощо моніторами не було зафіксовано.

Проте, встановлено, що заходи, які вживаються органами виконавчої влади для створення належних умов для проживання сімей з дітьми з числа переселенців, надання їм соціальної та психологічної підтримки та допомоги, є недостатніми.

Зокрема, моніторами було зібрано інформацію про те, що:

- Жодна із сімей не перебуває під супроводом соціальних служб. За інформацією, наданою переселенцями, лише представники Державної служби зайнятості відвідували їх у санаторії. Також окремі особи, які цього потребують, не отримують належної уваги (ті, що потребують психологічної допомоги, діти-інваліди, інваліди і люди похилого віку). Так, гр. В., 1939 р.н., хворому на рак, було відмовлено у місці в державному геріатричному пансіонаті (будинку престарілих).
- Всі сім'ї, які стали на облік у місцевій поліклініці як такі, що потребують спеціальних медикаментів, не отримують їх безкоштовно. Хоча у містах, звідки вони переселилися, мали можливість безкоштовно отримувати усі необхідні ліки. Так, громадянка Р., мати хворої на ДЦП Анастасії, зверталася до Білгород-Дністровської міської ради і отримала відмову в забезпеченні медичними препаратами для дитини.





005308

БІЛГОРОД – ДНІСТРОВСЬКА МІСЬКА РАДА
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ

Вул. Леніна, 56, м. Білгород-Дністровський, Одеська область, 67701.
Тел./факс: (04849) 2-24-44, тел. (04849) 3-32-77.
E-mail: gorispbd@uptel.net Web: <http://www.bilgorod-d.org.ua/>

18.11.2014 № В-347 у/тл/1936 [redacted]
На № ВО-2692914 від 10.11.2014 пров. Шаболатський, І
ДОЗ "Сперанца"
сmt. Сергіївка

Шановна [redacted]

Фахівцями виконавчого комітету Білгород-Дністровської міської ради розглянуто Ваше звернення, адресоване через Урядову "гарячу лінію" з приводу надання ліків для Вашої дитини. За результатами розгляду повідомляємо наступне.

13 листопада 2014 року у міській раді відбулося чергове засідання робочої групи з питань соціальної підтримки громадян, які переїхали з Донецької та Луганської областей, у ході якої представники соціальних служб міста були ознайомлені із проблемними питаннями, викладеними у Вашому зверненні.

З приводу надання ліків повідомляємо, що за рахунок міського бюджету ліки надаються виключно дітям, зареєстрованим на території міста Білгород-Дністровський.

Для вирішення питання рекомендуємо Вам звернутися до волонтерів, які надають допомогу переселенцям у сmt.Сергіївка.

На Ваше прохання відповідь на звернення надана у телефонному режимі.

Заступник міського голови

[redacted]
2-24-04

- Не створено сприятливих умов для реабілітації, оздоровлення чи лікування інвалідів;
- Не створено належних умов задля реалізації права на освіту. Зокрема, найбільша проблема виникла з дитячими дошкільними закладами: за інформацією декількох переселенок, їм відмовили у прийнятті дитини до дитсадка, оскільки немає місць в

групах. Більше того, дітям дуже не вистачає спілкування із зовнішнім світом. Так, дівчинка Анастасія, 12 років, хвора на ДЦП (дочка вищезгаданої громадянки Р.), підійшла до учасників мобільної групи, називала своє ім'я, віталася (брала моніторів за руку), виявляла бажання поговорити більше чи погратися;

- Станом на 07.02.2015 року частина переселенців (переважно тих, які є клієнтами "Промінвестбанку") не отримала коштів за січень (так званих «переселенських»). Водночас за інформацією, наданою переселенцями, усі інші соцвиплати були ними отримані.

Окремо варто згадати історію з сім'єю Ольги П. Ця сім'я постійно підтримувала контакт із Офісом Омбудсмена, Ольга неодноразово телефонувала в Офіс, щоб повідомити про свої складні життєві обставини. За її словами, її син Владислав був поранений у ногу (ще тоді, коли вони перебували на Сході), у нього не було документів, у сім'ї не було можливостей орендувати житло. Пізніше стало відомо, що родина П. поселилися в санаторії «Плай», тому учасники мобільної групи виявили бажання зустрітися з цією сім'єю. Проте сім'ї П. у санаторії вже не було. Старша групи переселенців, громадянка К., розповіла, що дільничний міліціонер телефонував у «Плай» і цікавився родиною П. Він з'ясував, що дівчинка Емма, 17 років, яка вважається зниклою в Одесі (з приводу її зникнення відкрили справу), перебуває з родиною П. в «Плай». Адміністрації санаторію Ольга і Владислав розповідали, що Емма – дочка Ольги, а перевірити, так це чи ні, було неможливо через відсутність документів. За словами громадянки К., міліціонери «прийшли і забрали» родину П. та Емму 1 лютого 2015 року і з того часу про них «нічого не чути». Речі родини П. описали, а кімнату зараз заселили інші переселенці. Сім'я П. також неодноразово помічалася в порушенні правил проживання в санаторії (розпивали алкогольні напої і курили в кімнаті).

Інші потреби:

1. Пральні машинки.
2. Взуття, в т.ч. спеціальне ортопедичне взуття для інвалідів і дітей-інвалідів.
3. Памперси

Окрім того, за даними дирекції санаторію, заборгованість санаторію перед комунальними службами і постачальниками харчових продуктів складає близько 4,6 млн. грн.

Санаторій "Сперанца" (триповерхова капітальна будівля).

Загальна кількість тимчасово переміщених осіб: 180 осіб, з них близько 100 інвалідів, 70 дітей.

Коли ми прийшли до санаторію (субота, близько 14.00), нас ніхто не зустрів, адміністрації не було. В приміщенні санаторію поламані крісла.



Харчування в санаторії, зі слів переселенців, нормальне, але в КОЖНІЙ кімнаті видно, що тут люди готують для себе самі: мультиварки, сковорідки, електроплитки.



В кімнатах проживають по 4 особи, нерідко не сім'ї. В одній кімнаті побачили дідуся, а поруч жінок. Відповіли, що вони зголосилися проживати у такому складі.

Туалет загальний на поверсі, душових кабінок немає, лише піддони, щоб помити ноги.



Дуже погано про цей санаторій відзивалися люди, які тепер переміщені до “Куяльника”.

Фактів тримання дітей в якості заручників, жорстокого поводження з дітьми, примушування дітей до участі у збройному конфлікті, сексуального насильства тощо моніторами не було зафіксовано.

Одна з переселенок, громадянка Т., інвалід 2 гр., повідомила про факт застосування погроз щодо неї з боку незаконних збройних формувань (“ДНРівців”). Жінці погрожували розправою

по телефону, після того як вона у відчаї зателефонувала до них повідомити, що її будинок обстрілюється і що вона потребує допомоги, щоб вийти звідти.

Встановлено, що заходи, які вживаються органами виконавчої влади для створення належних умов для проживання сімей з дітьми з числа переселенців, надання їм соціальної та психологічної підтримки та допомоги, є недостатніми. Зокрема, моніторами було зібрано інформацію про те, що:

- Гостро стоїть питання реабілітації інвалідів, особливо дітей-інвалідів. Так, громадянка С., має дочку, 8 років, хвору на ДЦП. Дитині потрібні ходунки по росту та ортопедичне взуття. Також потрібні послуги реабілітаційного центру;
- У декількох інвалідів немає інвалідної коляски і вони не можуть самостійно пересуватися. Зокрема, йдеться про вищезгадану громадянку Т. В санаторії також перебував лежачий гр. Щ., 1939 р.н., громадянин Росії, інвалід, взагалі без родичів, без одєжі.
- Валерій Л., переселенець з м. Горлівка Донецької обл., без сім'ї, міг би працювати, але вимушений утримувати хвору мати, оскільки в цьому санаторії для неї відсутня будь-яка допомога.
- Кращою, ніж у "Плаї", є ситуація з наданням освітніх послуг для дітей. З'ясовано, що вчителі приходять з місцевої школи смт. Сергіївка 2 рази на тиждень і займаються по 2 години з усіма дітьми, батьки яких виявили таке бажання.

Крім того, за словами дирекції санаторію (телефоном), заборгованість санаторію складає близько 9,0 млн. грн.

Інші потреби:

1. Памперси (дитячі і для дорослих).
2. Медикаменти.

У Білгород-Дністровському дитячому будинку для дітей дошкільного та шкільного віку на момент відвідування (07.02.2015) проживало 102 дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, у тому числі 49 дітей з луганської області (Іллірійський дитячий будинок "Надія дітям", Луганський дитячий будинок № 1, Сєвєродонецька загальноосвітня школа-інтернат, Краснодонський дитячий будинок).

Діти з Луганської області зараховані до складу вихованців Білгород-Дністровському дитячому будинку для дітей дошкільного та шкільного віку.

У закладі створені належні умови для проживання. Житлові кімнати поділені на блоки: діти проживають в окремих кімнатах по 4-8 осіб, у кімнатах розміщені двоповерхові ліжка, наявності є приліжкові тумбочки, шафа для речей, книжкова шафа, стіл та стільці, де діти можуть виконувати домашнє завдання. Освітлення у кімнатах – достатнє, температура – комфортна.

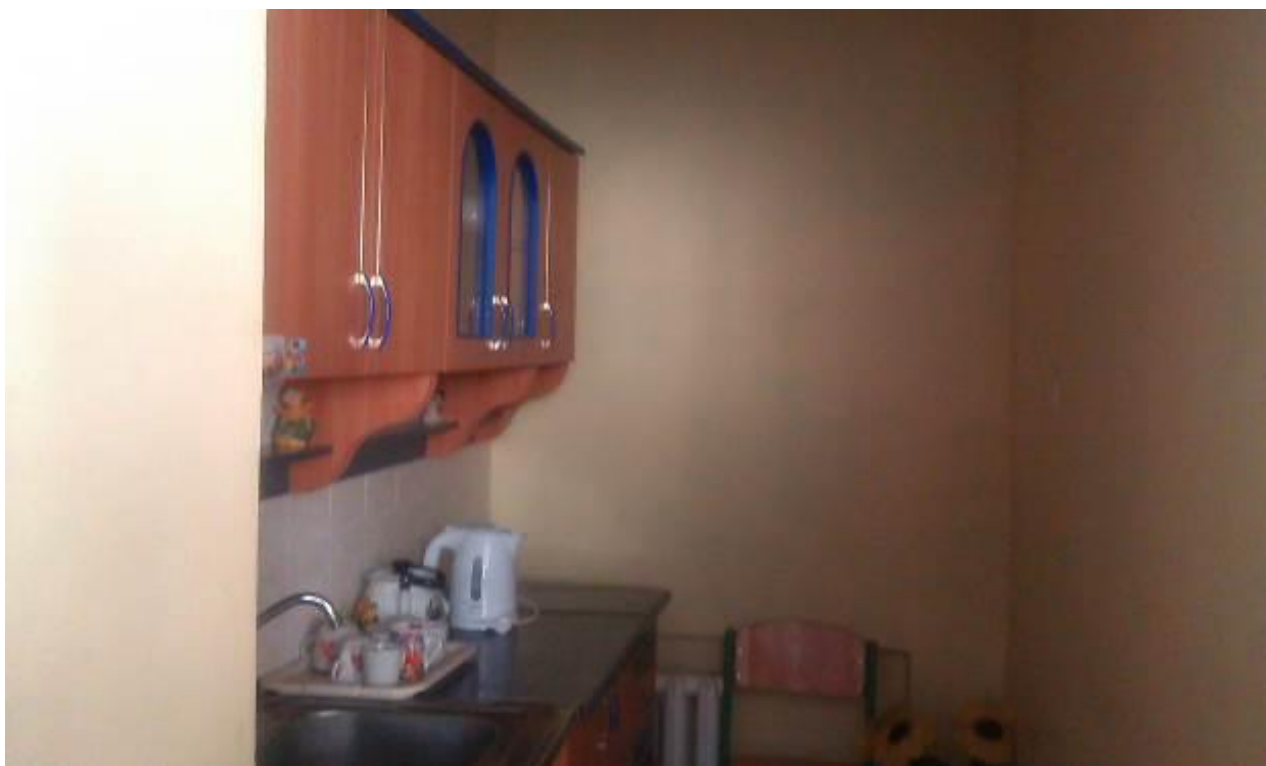




У груповій кімнаті розміщені плазмовий телевізор, диван, великий обідній стіл та стільці.



В окремому приміщенні у блоці пристосована кухня, де діти мають вільний доступ до питної води, за бажанням мають можливість приготувати для себе напої (чай, какао).



Для дітей створені окремі душові кімнати (по дві душові кабінки) та по дві окремі туалетні кімнати для дівчат та хлопців. Діти мають вільний доступ до водних процедур.



Зі слів дітей, завжди є гаряча вода. Утім на момент відвідування закладу і холодна, і гаряча вода була відсутня. За поясненням директора закладу, водна відсутня у зв'язку із аварією тепломережі.

У закладі організовано 4-х разове харчування на день. Діти підтвердили достатність харчування та можливість отримати додаткову порцію при потребі.

Забезпечено право дітей на освіту. Діти відвідують загальноосвітній навчальний заклад, розташований поруч із закладу, а деякі діти – ліцей.

Практично усі діти під час спілкування порушували питання про відсутність у них документів (особових справ). Така ситуація призводить до порушення права дитини на сімейне виховання – усиновлення, влаштування у сім'ю, опікуна, піклувальника, прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, на захист житлових та майнових прав дітей (пенсія по втраті годувальника, аліменти тощо).

Водночас у дітей є оригінали свідоцтв про народження. У зв'язку з тим, що у трьох дітей були лише копії свідоцтв, адміністрації закладу клопотала перед Білгород-Дністровським міським управлінням юстиції щодо видачі дублікатів свідоцтв про народження. Також одному з вихованців, який досяг 16-ти років, оформлено паспортний документ.

Під час спілкування діти зазначали про те, що мають змогу безперешкодно спілкуватися з рідними та близькими, друзями засобами мобільного телефону, соціальних мереж, по скапу.

У розмові деякі діти виявляли бажання повернутися до інтернатного закладу за попереднім місцем проживання (Луганський дитячий будинок № 1).

У закладі для дітей створені умови для дозвілля, вихованці мають можливість обирати різновид занять за власним бажанням (музичний гурток, танцювальний, гурток "Куховарочка" та ін.).



При закладі створений піклувальна рада у складі волонтерів та підприємців, які надають матеріальну та фінансову допомогу на потреби закладу.

У дитячому спеціалізованому (спеціальному) санаторію «Люстдорф» на момент відвідування (06.02.2015) перебувало 250 дітей, з них 137 дітей з Луганської області із зони проведення антитерористичної операції. При цьому заклад розрахований на 220 місць.

У закладі створені сприятливі умови для проживання дітей. Діти мають вільний доступ до спальних кімнат.



[illegible]

Навчання здійснюється за особливою методикою.



Однак, діти проживають без документів, з перевищенням терміну понад 1 місяць. У зв'язку з тим, що не вирішується питання щодо їх подальшого влаштування в інтернатні заклади Одеської області, виникла проблема із реєстрацією дітей 11 кл. на зовнішнє незалежне оцінювання, а також отримання документу про освіту учнів 9 кл.

Діти, з якими спілкувалися члени мобільної групи, охоче розповідали про себе і про своє життя в санаторії. Фактів тримання дітей в якості заручників, жорстокого поводження з дітьми, примушування дітей до участі у збройному конфлікті, сексуального насильства тощо моніторами не було зафіксовано.

Один із мешканців санаторію, Олексій, близько 10 років, охоче розповідав про те, що тут в нього є друзі. Втім, діти все одно сумують за домом. Як сказав Олексій: «Там (у м. Щастя) у мене залишилися старші брати. Ми говоримо з ними по телефону. Я би хотів туди повернутися». На уточнююче запитання, куди саме він хотів би повернутися, Олексій відповів: «Ну, у інтернат не хотів би. До братів повернутися». Треба зазначити, що така ситуація, коли діти з однієї сім'ї роз'єднані, трапляється досить часто.

Інші потреби

1. Гігієнічні засоби (зубна паста).

Кароліно-Бугазька загальноосвітня санаторна школа-інтернат I-II ступенів розрахована на 114 дітей. Станом на 07.02.2015 у заклад зараховано 66 дітей, у тому числі 15 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. На момент відвідування у закладі перебувало 49 дітей, 17 - перебували вдома з батьками у вихідні дні.

Під час моніторингу основна увага приділялася умовам проживання дітей, оскільки діти з Луганської області, які були перевезені до Кременської санаторної загальноосвітньої школи-

інтернату та Северодонецької загальноосвітньої школи-інтернату, скаржилися на незадовільні умови проживання, та обмежений доступ до душової та туалетних кімнат.

Моніторинговою групою було з'ясовано, що у закладі проходять ремонтні роботи: заміна вікон за рахунок державної програми, а також косметичний ремонт кімнат на третьому поверсі, де проживали діти з інтернатних закладів Луганської області (33 – із Кременської санаторної загальноосвітньої школи-інтернату та 19 – із Щастинської санаторної загальноосвітньої школи-інтернату).

З огляду на те, що у закладі відбуваються ремонтні роботи, ліжка дітей старшого шкільного віку тимчасово розміщені в груповій кімнаті та кімнаті для самопідготовки.



Окремо слід зазначити про те, санітарно-гігієнічні умови для дітей вкрай незадовільні. У туалетній кімнаті розміщені два туалети, проте відсутні будь-які перегородки та двері між ними.



У групі для дітей молодшого шкільного віку розміщені туалети застарілої модифікації, відсутні будь-які перегородки, туалетний папір знаходиться у важкодоступному для дітей місці (зверху на зливному бачку).



У кімнаті для умивання знаходяться два умивальники, душова кабінка. Під час спілкування з дітьми з'ясовано, що у разі прийняття душу одного з вихованців, доступ до умивальників закритий. Також діти повідомили про те, що вони мають можливість купатися в душовій кабінці лише 1 раз на тиждень.



ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Створення умов для надання психологічної допомоги та підтримки внутрішньо переміщених осіб.
2. Забезпечення безперешкодного доступу до реабілітаційних послуг.
3. Забезпечення безкоштовним медикаментозним лікуванням дітей з інвалідністю.
4. Вирішення питання щодо передачі особових справ дітей, які перебувають в інтернатних закладах.
5. Створення належних умов для проживання та розвитку в Кароліно-Бугазькій загальноосвітній санаторній школі-інтернаті I-II ступенів.
6. Вирішення питання щодо погашення заборгованості перед оздоровчими санаторними закладами.

За результатами моніторингу та узагальненням всієї зібраної у ході моніторингового візиту інформації будуть направлені відповідні рекомендації та пропозиції до Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і науки та Одеської обласної державної адміністрації.

Звіт видано в рамках проекту «Права людини в дії» завдяки щедрій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 50 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів. Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>